

MÉS DADES BIOGRÀFIQUES D'EN JAUME RAMON VILA

(APÈNDIX AL MEU DISCURS D'ENTRADA¹)

Los qui m'han precedit en aquest cenacle literari y m'honoraren fent acte de presència quan la meva recepció en la família acadèmica sots lo padrinatge d'en Moliné y Brasés, tindreu esment qu'en lo Discurs d'entrada m'ocupí d'un *Tractat d'Armoria*² de començaments del sigle XVII, indicant de passada alguns trets biogràfichs del seu autor, lo prevere barceloní y beneficiat de la Sèu nostrada, En Jaume Ramon Vila.

Ara vull axamplar aquelles notes biogràfiques aprofitant l'avinentença d'haver rebuts del Dr. Joseph M.^a d'Alòs y de Dou, l'ilustrat professor d'aquest Seminari Conciliar, uns arbres genealògichs procedents del Arxiu del seu payral y del de la Comunitat de Santa Maria de la Mar, ultra una copia índex dels manuscrits d'en Vila existents en la Biblioteca de Sant Geroni de la Murtra, tramesa per l'eximi bibliòfil en Pau Font de Rubinat.

Aquestes donacions expontànies, junt ab el producte del escorcoll fet en sengles llibres de *Rendes y Entrades* y de *Banc y Taula* del dit Vila, existents en lo fons que del monestir de Sant Geroni guarda l'Arxiu de la Corona d'Aragó, constituexen lo material constructiu d'aquesta conferència.

En Jaume Ramon Vila era fill de Jaume Vila, ciutadà honrat de Barcelona, y de la noble senyora Dona Joana d'Hortis. Tingué dos germans : lo noble Geroni Vila, senyor de la Baronia d'Esponellar, y Violant de Vila. El germà se mullerà ab Beatriu de Guimerà, de qui tingué en Segimon de Vila, qui 's mullerà ab Isabel de Sentmenat y Vilanova y Descall, pares de Beatriu de Vila y Vilanova. La germana Violant se maridà ab Pau de Galba, naxent un

1. Aquest treball fou llegit en lo curs acadèmic de 1926-27.

2. *En Jaume Ramon Vila, heraltista català de començaments del segle XVII* (26 de maig de 1918).

fill, qui fou Bernat de Galba, senyor dels castells de Galba y de la Bisbal del Penedès, y que casà ab Isabel de Cardona, descendent dels Pinós y dels marquesos de Barbarà.

Per' haver premort lo seu germà Geroni y sos successors, esdevingué herèu universal en Jaume Ramon : «en cars que ha hagut lloc per òbit de Dona Beatrigeta impuber neta de dit *quondam* Don Hieronim Vila e filla llegal y natural de Don Gismundo Vila *quondam* populat en Barcelona fill unich de dit *quondam* Don Hieronim Vila a ell y a Dona Beatriz Vila y de Guimerà consort sua per lo que dit *quondam* Don Hieronim Vila ab son darrer testament, que feu y firmà en poder de Hieronim Sabata, notari de Barcelona, a 21 del mes de juliol del any 1617, instituy hereva sua universal a dita Dona Beatrizeta neta sua paternal y morint aquella (conforme lo senyor fonch servit morís) en pupillar hedat li substituy e volgué y disposà que la universal heretat y bens seus en tal cas vinguessen y pervinguessen a dit M.^o Jaume Ramon Vila son germà, després emperò del òbit de dita Dona Beatriz Vila y de Guimerà consort sua y avia de dita Dona Beatrizeta, la qual la dita consort sua dexava usufructuaria plena, so es, ab lo ple e integre usdefruyt de dita universal heretat y bens seus tot lo temps de sa vida natural com en dit testament llargament se conté y de que dita Dona Beatriz impuber sia morta en pupillar edat consta ab son obit y celebració de funeraries ques feren y celebraren en la Iglesia parroquial de Santa Maria de la Mar lo primer de Mars del any 1621 en la qual Iglesia era estada batejada a 8 de Agost del any 1611».

Efectivament, en lo Llibre dels baptismes de Santa Maria de la Mar qui enclou del 31 d'agost de 1608 a 11 de maig de 1612 y en lo foli 212, s'hi troba la següent partida: «A vuit de agost mil siscents y onze per mi H. Casals, curat de Santa Maria de la Mar, fonch batejada Maria Beatris Raphela Gregoria, filla del señor don Guiscaundo Vila y de la senyora dona Elisabet sa muller; foren padrins lo señor Belliu de negropont, fra Miquel de Junyent y la senyora dona Beatriu Vila y de Guimerà, avia de la dita Enfantà; abonaren per lo bateig 10 sous 8 diners. Y en lo llibre de funeraria de 1620 a 1621 de la matexa Parroquia,

en 1.^r de març de 1621, diu «viiiij. lliçons ab offici de nostra senyora per ànima de la senyora Dona Beatris Vila, paga 2 sous».

L'avia y padrina li sobrevisqué; féu testament a 29 d'octubre de 1626, qui fou publicat après son òbit a 19 de juny de 1627. L'enterrament tingué lloch l'endemà, com axí consta en la partida del llibre de funerària de Santa Maria de la Mar, anys 1627 a 1628 : «Diumenge, a 20 de juny de 1627, cos general de la senyora Dona Beatris Vila y Guimerà paga 1 sou 6 diners»; «viiiij. lliçons de mors per l'ànima de la senyora dona Beatris Vila y Guimerà, paga 1 sou». Al enterrament hi assistiren vuytanta capellans : (llavors els beneficiats de Santa Maria passaven d'un centenar).

Aquesta Beatriu es a la qui fa referença una lletra qual dors serví per a borrador a en Vila y que's troba interclosa ab altres borradors, en un dels esmentats llibres procedents de Sant Geroni : «senyor Vila lo que tinch de casa de V. M. es una cadira quem donà la senyora dona Beatriz y un cadro del para Simó de Valentia. — Y també donà a na molas, que sia al cel, un pavelló de tela molt dolent pera fer roba per criatures : a mim pesa no tenir io forses que fora aniat a besar a V. M. les mans y quem faes caritat de perdonarme».

Mortes la néta y l'avia, en Jaume Ramon Vila «ha succehyt universalment et *pleno jure* a las universals heretats y bens del dit *quondam* Don Hieronim Vila y de Dona Beatrizeta neta sua y neboda o nebodera de dit M.^o Jaume Ramon Vila tant per títol, dret y vigor de dita testamentaria disposició de dit *quondam* Don Hieronim Vila com de altres certs e indubitats titols y drets que són publics y notoris trasllats autentichs de las clausulas universals dels quals testaments de sobre referits y chalendats y dels obits e Baptisme de dita Dona Beatrizeta y també del obit y celebració de funeràries de dita Dona Beatriz Vila y de Guimerà cobram y enfilam dixeu (?) per ellas adit M.^o Jaume Ramon Vila sacerdot mil y set centas lliuras».

Debia tenir alguna qüestió ab la seva cunyada Beatriu, car a 16 d'octubre de 1617 treu 15 ll. del Banch, ab les quals, diu en Vila, «paguí al senyor micer Miquel benal, per lo salari de una sentència me ha feta per la cort del

Veguer de la present Ciutat en la causa que jo aportave quantra de la senyora Dona Beatriz Vila y de Guimerà ma cunyada. E mes es degut al dit banc que a 17 de dit paguí al senyor M.^o Joan Hieronim talavera notari de Barcelona per las matexas raons sobreditas de micer benal, 5 ll.».

Aquesta herencia, sumada a la posició que ja tenia, féu d'en Vila un home, si no potentat, almenys qui pogués ovirar lo pervindre ab serenitat. Com finques urbanes, possehia, en lo carrer de Bonayre, de Barcelona, una casa, de la qual fiu acte d'establiment al corredor d'orella en Jaume Falguera durant lo temps de sa vida y la de Jaume Ramon. En Falguera pagava de lloguer, per any, 74 ll., moneda barcelonesa, a pagues per endevant a ús y costum de Barcelona, pagadores a 7 de septembre y a 7 de març, obligantse al llogater a fer totes les obres que per a mantenir y conservar dita casa fossin necessaries, adovar y recórrer enderrochs y per tot lo convenient per a sa bona conservació, previ avís; en cambi, en Vila s'obligà a mantenirli y conservarli per a tot lo dit temps no podentlo traure per altri, encara que li dongués major preu. Sols podia trèurel en cas qu'ell volgués habitarla y vèndrersela, y llavors donava a en Falguera la fadiga que preu per preu la tingué de vendre a ell. Per entrada del dit establiment en Falguera li féu present d'un parell de capons.

Una torra que possehia a les afores de Barcelona la llogà per cinch anys, a rahó de 95 ll. l'any, a pagues anticipades a ús y costum de Barcelona, a mitges anyades de 47 ll. 10 sous, pagadores a les festes de Sant Joan de juny y de la Nativitat del Senyor, a Geroni Llobateres, pagès, y a Elisabet, muller sua. Ademés li donaven tres parells de gallines o capons : un parell a Nadal, altre a Pasqua de Resurrecció y altre a Sant Joan de juny, aturantse per a son empriu lo us d'una pallissa qui estava dins la casa ab una porta a l'era. La filla dels llogaters se maridà ab Joan Domjo, pagès, y aquest matrimoni continuà el tracte fet ab los *quondams* pares y sogres, respectius.

En Vila se provehia de productes de la torra, car ens diu qu'en Joan Domjo, «entré diners y dinadas que li prenquí, 23 ll. 12 sous ab que estic acabat de pagar de les 47 ll.

10 sous de la mitja anyada...». Potser era per obres fetes en aquesta torra que's refereix la partida «paguí a Mestre Bertran Palau, mestre de cases, per feyna y qualsevol altra cosa y era per las dos piramidas grans ab las dos bolas, iij. ll.».

Lloga per tres anys a Dalmau Esbert, caputxer o paller, per preu de 50 ll. quiscun any, la botiga del cantó del carrer d'en Caldes. Les pagues debien ésser dues anyals anticipades, de 25 ll., el 22 de janer y el 22 de juliol, y 'ns diu en Vila : «del dit Mestre Dalmau estic paguat de totas las ditas mijas anyadas fins a 22 de juliol de 1633 per mans de M.º Jaume Farrer Prevere y procurador meu com mes llarguament consta ab los albarans de rebuda que dit M.º Janer en dit nom lin te fets y jo tinc rebuts los diners del dit M.º Farrer que axí com los rebia de Mestre Dalmau Esbert los me donava a mi, com ab la present escriptura y nota ne fas fé de rebuda als dos dits Asbert y M.º Farrer y perque me era descuydat de escrivar los débits y crèdits dels lloguers de esta botigua com fas dels censals y otras rendas mias que en aquest llibre aporta per exa causa ne he feta esta tant Marqua nota pera que ni ha Mestre Esbert o a M.º Ferrer sels ne pugua fer demanda ni per mi ni per ningú de mos ereus fins a 22 de juliol de 1633 que eauran las 25 ll. de la mija anyada següent, com en les següents planas llarguament constarà. Feta la present escriptura de ma mia propria vuy a vint y sinc de febrer mil siscents trenta y tres».

La botiga del cantó que fa al born y al carrer d'en Caldes, la lloga, per cinch anys, a M.º Antoni Morell droguer; pagant per mitges anyades 85 ll. l'any, o sia 42 ll. 10 sous, al primer de febrer, y altres tantes al primer d'agost. Aquest contracte el fa «com a señor y possessor que jo de la dita botigua y de les demés que li estan als costats sota de la mia casa que tinc en lo born eretada de mon pare y entre altres pactes que en lo dit acte del lloguer y ha, es que no pugua tenir ni vendre cuets ni polvora en dita botigua y jo Jaume Ramon Vila estic paguat de totas las mijas anyades que lo dit M.º Antoni Morell me ha degudas fins a la que caygué al primer de febrer del corrent any 1633 restant paguat del dit Morell fins al primer de agost esdevenidor

del corrent any, com mes llarguament consta de les rebudes per los Albarrans que M.^o Jaume Ferrer prevera com a procurador meu lin té fets y jo tinc rebudes totas las ditas quantitats de las sobreditas mijas anyadas axí de M.^o Morell com de M.^o Ferrer mon procurador y per esserme des-cuydat de asentar los dèbits y crèdits de estas mijas anyadas com ho estan les altras de mas rendas fas la present nota y escriptura pera que ni a M.^o Morell ni a M.^o Ferrer no'ls sia demanat per ningú de mos creus. Feta la present escriptura de ma mia propria vuy a vint y cinc de febrer de mil siscents trenta tres».

La botiga de droguer al costat del portal major de la sua casa principal del born abans eren dues botigues y la llogà a M.^o Pau Ferrer droguer, menor de dies per 82 ll. l'any en dues pagues de 41 ll. en 2 febrer y 2 d'agost. En lo contracte de lloguer consta que no pot tenir ni vendre cuets ni pólvora. L'import de les obres de ferne de dues botigues una sola que foren 190 ll. lo bestragué y pagà lo Pau Ferrer, aturantsen la cobrança de dit impost ab consentiment d'en Vila 19 ll. a cada paga.

La primera botiga del carrer d'en Caldes, qui entra per la part del Born, la té llogada a Mestre Francesch Muntargull, calceter, per tres anys, a rahó de 35 ll. l'any, pagadores en dos pagues, a us y costum de Barcelona, lo primer de març y lo primer de setembre.

La segona botiga del carrer d'en Caldes entrant per lo Born, la té llogada per tres anys a en Barthomeu Manent, negociant, per 35 ll. l'any, pagadores a mitges anyades en 21 de juliol y 21 de janer.

Cobrava un censal d'una casa del carrer Ample qu'era procedent del senyor don Bernat de Galba, nebot d'en Vila, de pensió de 100 ll. y propietat de 2,000 ll., pagadores tots anys a 14 d'abril per M.^o Sabrià Torra, mercader, per compra que féu de dita casa al dit don Bernat.

Cobrava una pensió anual de censal de 10 ll. de Micer Francesch Vidal per una casa situada al carrer del Forn de la Palma, en la qual aquest habitava.

Cobrava un altre censal d'en Lluís de Descatllar qui li donava quiscun any a 17 de febrer, 50 ll., la propietat del qual era de 1,000 ll. Aquest censal lo tenia a ses liberas

voluntats en virtut de la concordia feta y firmada, junt ab son germà Geroni, a 19 de juny de 1593, en poder dels notaris públichs de Barcelona Jaume d'Enquantre y Miquel Sellés.

Pere Coscó, pagès de Sant Vallorià, de la Parroquia de Sant Esteve de Palaudarias, Bisbat y Veguería de Barcelona, li paga quiscun any, a 18 de janer, 10 ll.

La Vila de Calaf y altres de la Veguería de La Sagarra li pagaven quiscun any, a 27 o a 30 d'abril, 90 ll., segons actes fets y firmats en Barcelona a 27 d'abril de 1599 en poder del notari públich en Francesch Sabata, tenedor de les escriptures del *quondam* Pau Castellar, notari. Aquest censal lo té a ses liberas voluntats en virtut de la dita concordia fraternal y procedeix d'un de 2,000 ll. en prèu y 100 de anual pensió que'ls de la Conca d'Odena li feyen y prestaven anyalment a 13 de maig.

En lo lloch hont parla d'aquest censal, diu en Vila: «Per error del Notari M.^o Sabata que feu lo sobredit acte del esmers de aquest censal està errat lo títol d'ell dient que so jo usufructuari y mon germà propietari, però, advertint-se après esta falta la fiu corregir y mon germà Don Hieronim Vila lam satisfeu ab altre acte fet y firmat en Barcelona al primer de abril del any 1613 en poder de Mestre Bernat Puigvert, notari públich de Barcelona, en lo qual dit Don Hieronim mon germà atorga lo dit error y confessa esser meu en propietat lo present censal de Calaf de 90 ll. de annual pensió y com a tal pué disposar dell a mas liberas voluntats».

L'apotecari de Torà, en Johan Huguet, receptor dels diners de les Universitats de Sagarra, m'itjançant l'apotecari de Barcelona Gaspar Silvestre y el Banch de la Ciutat, li paga 90 ll. Altres vegades les reb de mans de Joan Riera, jove botiguer de teles, habitant en Barcelona, en casa Mestre Barceló en la plaça Nova.

Té un censal de 300 ll. de propietat y pensió anyal de 15 ll. pagadores a 30 de novembre, per Mestre Jascinto Vermet, mercader en Barcelona y per sa muller y altres. Els actes del esmers del present censal foren fets y firmats en Barcelona per lo notari Narcís Hieronim Lladó, sots diversos calendaris, lo primer del qual es a 9 del mes d'agost

de 1636, lo segon en la matexa jornada, lo tercer a 13 d'agost del mateix any, lo quart a 30 del mateix mes y any, lo quint a 24 de novembre del matex any, lo sisè y últim a 20 d'octubre de 1635.

En Jaume Camps; pagès, natural y habitant en la Pàrroquia de Santa Maria de Montmeló, en lo territori del Vallès, Bisbat y Vegueria de Barcelona, li paga quiscun any 15 ll. a 28 d'abril. Aquest censal, diu en Vila, es «procehit lo preu dell de altre consemblant preu y penció que los de Vilanova de Cubelles, Cubelles y la Gultrú me feyen y prestaven quiscun any lo primer de setembre, com consta tot per los actes fets y firmats en Barcelona sots diversos chalendaris lo primer del qual es a 28 del mes d'abril del any 1597, clos y subsignat per M.^o Bernat Puygvert, notari public de Barcelona; ara de present me paga aquest censal Joan Camps son fill y ereu del sobredit *quondam* Jaume Camps, pagesos tots de Monmaló».

Dit censal el lluyren l'abadessa y convent de les monges del monestir de Sant Pere de les Puellas.

En altra nota referent lo mateix, diu nostre autor : «E mes, deu dit Camps que per lo mes de maig 1631 anà Mestre Pau Sabater com a Procurador meu a Granollés a posar llanternes y efendrer las candelas y a fer vendrer la eretat per passar avant la execució com consta per lo compte del Notari de Granollers...» Són mots d'argot curialeschs «posar llanternes y efendrer las candelas»?

Lo Marquès d'Aytonà, en Francesch de Moncada, y Dona Lucrecia de Moncada, Gralla y Desplà, muller sua, y 'ls successors, li paguen quiscun any dos pensions de censal : una de 50 ll., pagadores a 29 de maig; l'altra de 75 ll., pagadores a 31 de maig. Los actes dels dits esmerços los féu lo *quondam* en Jaume Vila, ciutadà honrat y matriculat de Barcelona, pare del nostre Vila, ab dits *quondams* mestre Jaume d'Encontra y Honofre Bou, notaris públichs de Barcelona.

Aquests censals, després, los pagà desde l'any 1611 en Joseph Milsocós, qui comprà al marquès Don Gastó de Montcada lo lloch y terme de Subirats. L'acte de la compra y encarregament de pagar els censals fou fet, clos y firmat en Barcelona, a 24 de març de 1611, per Francesch

Pasqual, notari públich de Gerona, substituït per lo successor del *quondam* Jaume de Campllonch, notari de la matexa ciutat.

Y 'ns explica en Vila que com les «pensions annuals de estos dos censals juntas fan la summa de 125 ll. y per haverhi un dia en mig de la paqua de la una al altra porque com està dit la de 50 ll. cau a 29 y la de 75 ll. cau a 31 y totes en lo mes de maig, per esta causa las compto sempre y las me paguan per una penció dientli de 125 ll. y per lo matex respecte, apart los compta delles en esta plana y partidas com si fossin tan solament una sola penció y non fas diversos comptas dellas com de las de Pere Cosio que cauen en different mesos com en los folios 1 y 25 del present llibre estan posades».

Axí mateix li feyen censals anuals les Universitats y singulars homens del marquesat de Pallars, 50 ll., pagadores a 10 de juny; y ell observa : «y assó és lo cert y no a 18 de juliol com ses posat en la tarifa del calendari dels mesos de aquest llibre y es de propietat de 1,000 ll.». La vila de Flix li donava 20 ll. cada any, a 4 de septembre per 600 ll. La vila y singulars de Tivisa a 50 ll., a 3 de septembre per 1,000 ll. Lo General de Catalunya 20 ll., pagadores a 13 de octubre. En Joseph Oliver també 20 ll. La senyora Eulalia Vidala y micer Lluís Vidal, son fill, difunts, y per ells micer Francesch Vidal, son nét y successor, herèu dels dits, a 8 d'octubre pagava 10 ll. Lo vescomte de Canet, comte de Vallfogona, 50 ll. a 12 de desembre, y la vila de Mora y les Baronies de Antensa 75 ll. a 17 de desembre. Tots los censals eren rèdits de capital a 5 per 100 anyal.

Los senyors de Concabella, so es, lo *quondam* Don Lluís d'Ortiz y de Cabrera y après Don Ramon, son fill únich, herèu y successor y tots sos béns, en particular la Universitat y singulars homens del lloch y terme de Concabella, li feyen y prestàven quiscun any, a 20 de desembre, 22 ll. 10 sous de anual penció de censal, de la manllenta de les 450 ll. de preu. D'aquest censal que lo dit *quondam* Don Lluís féu al *quondam* Don Geroni Vila, qual fill Segimon heredà y après se consigna a Dona Isabel de Sentmenat y Vilanova, muller qui fou primer d'aquest.

La seva posició econòmica li permetia gastar cotxe: «E mes es degut al dit Banc que a 15 del mateix (1628) paguí a mestre Gili Blasi Ferrer, per feyna me ha fet per lo cotxo y per qualsevol altra cosa, xviiiij. ll. x. sous». «E mes es de que al dit banc que a 9 de dit (agost 1628) paguí al patró Jaume Colomer, de Canet, per nolits de sivada y a compliment de tots comptes, viiiij. ll. v. sous». «E mes es degue al dit banc que a 22 de dit (juny 1629) paguí a Galceran Fors per sa soldada de cotxero y per qualsevol altra cosa deguda fins a la present jornada xxviiiij. ll. xviiiij. sous». «A 27 de Noembre 1629 Benet Coscó, major, dona al meu cotxero per una carrosada de llenya xij sous». «Dijous a 18 de juliol 1630 me envía per lo meu cotxero quen aná a cercar 6 quarteras de forment que a rahó 54 sous per quartera valen xvj. ll. iiiij. sous». Lo forment era per a ferlo moldre, pastarlo a casa y portar els pans a coure a la fleca com ens ho indica aquesta partida : «paguí a Joan Vidal, forner, per la mitja anyada de couer al seu forn, la qual caygué lo Nadal, pero passat las dos pròximas pòlisas no las volgueren acceptar al banc per esser tant poca quantitats y après ne fiu una a Gaspar Amat student criat meu de 2 ll. i sou viiiij. diners, que era la summa de las dos sobreditas». «E mes es degut al dit Banc que a 13 de dit (maig 1631) paguí a Simon de Madiano cotxero per la soldada que li devia y per qualsevol altra cosa que fins la present jornada li degués, xxviiiij. ll. xij. sous». «E mes es degut al dit Banc que a 18 de dit (novembre 1631) paguí a Pere Ras cotxero per rahó de sa soldada y recció de vi havia guanyat lo temps ha estat en casa mia y per qualsevol, etc., xij. ll. xv. sous». «E mes es degut al dit banc que a 15 del dit (setembre 1632) paguí a Margarida Riera per feyna me ha feta fer en sa botiga en adobs del cotxo y carrosa y per qualsevol altra cosa, etc. viiiij. ll. viiiij. sous». «Es degut al contrascrit Banc de la ciutat que a 28 de janer (1628) paguí a Barthomeu Massart, corredor de Bestias, per dos mulas que li comprí y per qualsevol altra cosa que fins a la present jornada li degués, cxxx. ll.». «E mes es degut al dit banc que a 4 maig (1633) paguí a Pere Joan Pruners a compliment de la soldada que li devia per lo temps que ha estat en casa mia per cotxero, v. ll. xiiij. sous». «E mes

es degut al dit Banc que a 15 de dit (octubre 1633) li paguí per civada me havia feta aportar per mar del Ampurdà al senyor Don Bernat de Galba y Vila (nebot seu) lxxij. ll. x. sous».

Essent un dels homens més erudits de la sua època era parroquià dels llibrers barcelonins y axí'l veyèm comprar llibres a Geroni Margarit, Rafel Vivès, Bertran Andreu, Joan Simó, Miquel Menescal, Joan Saperà... y paga a en Joan Moragas corredor d'orella per un plech que ha rebut de Roma del abat Joan Masó empenyat en tres escuts de les estampes y 10 sous del port, 5 lliures 9 sous, y al mateix corredor per orde del senyor Joseph de Ripoll de Gènova, «per uns breviaris y altres llibres me feu aportar...» 7 lliures. Paga al canonge de Vich doctor Diego Palau, «per lo cost de dos llibres me ha aportats de Roma», 13 lliures 10 sous.

Sempre té los seus estudiants ocupats en treure copies dels llibres notables, y, ademés, ne fa treballar d'altres : «paguí a Nicolau estudiant, per uns quaderns que me ha escrit, iiii. ll. xiiij. sous vj. diners».

Apart aquestes despeses per a donar compliment a ses aficions literaries, ne té d'altres per a satisfer necessitats del esperit y per a les quals es indispensable peculi.

Fa pintar dos quadros a mestre Joan Altisen y li adelanta 7 lliures y li envia de Roma lo pare Antoni Agustí un quadro de Sant Francesch, mitjançant lo llibreter Menescal, a qui donà tres lliures.

Paga un monument per a l'iglesia de Betlèm, unes canelles d'argent per al prior de Calaf; paga uns calaxos de la sagristia de la Companyia de Jesús, compra al argenter Domingo Baró una corona d'argent per a una imatge de Nostra Senyora, dóna a fra Bartomeu Oliveda, sagristà de Santa Caterina, 5 lliures per a una imatge de Nostra Senyora y per a fi y definició de tots comptes ab Gregori Francesch Brossa li dóna 15 lliures 5 sous 8 diners per una imatge de plata. Al argenter Texidor li compra un reliquiari d'argent y li costa 6 lliures 10 sous. Al corredor de coll Joan Ortells li compra uns candelers petits d'argent de tres peus, qui pesaven 8 onces y mitja, que, a 20 sous l'onça, li costaren 8 lliures 10 sous, y també adquireix d'en Felip Ros, argenter, dos angelets petits d'argent.

Y compra fil d'estopa de canem per al Hospital general y contray per a dos cofres a obs de los seus patges Joan Pau Costa y Toni Joan Salles.

Dóna al canonge de Barcelona, com a procurador de ja lluminaria de Santa Eularia, per la caritat de dita lluminaria qui crema en les baranes sobre la capella de dita Santa en la sua vigilia y dia de 11 y 12 de febrer, 11 lliures 10 sous. Dóna 5 lliures 6 sous a Geroni Sabater, prevere y notari del vicariat, per los drets de la colació y possessió de un benefici en Santa María de la Mar per a mossèn Jaume Ferrer, clergue, qui era aquell seu estudiant de Granollers de qui'ns parla en lo seu Tractat, qui després fou lo seu procurador fidelíssim. A en Jaume Ferrer, com estudiant, lo substituí en Francesch Jayla.

Per la casa hont estava quan morí, en la plaçeta davant dels Angels, pagava 2 lliures 6 diners anuals de censos que queyen per Sant Joan de juny y que cobrava 'l beneficiat de Sant Thomas y Sant Bernat de l'iglesia parroquial de Sant Miquel, a qual benefici anaven vinculats.

Però les seves simpaties y afeccions anaven dirigides al monestir de Sant Geroni de la Murtra, y'ls pagava obres, y àdhuch minucies com mèl y unes alforges, y passava temporades llargues en lo convent, pagant religiosament l'hospedatge : «per altras tantas comptants que deye la pòlisa y eren per lo vi y despesa mia deguda fins lo dia de Sant Hieronim prop passat, xiiij. ll. xiiij. sous.» «A Sant Geroni per lo vi y despesa xviiij. ll. iij. sous vj. diners». «Al paré fra Francesc Esteve com a Procurador que es del monastir de Sant Hieronim de la Murtra per comptas tenim entre nosaltres, xiiij. ll. viij. sous vj. diners», «paguí al Pare fra Jaume Muntaner de Sant Hieronim per comptas entre los dos que deye la pòlisa pero la veritat es per lo que devia al monastir de la despesa, vi y garbons desde 6 de janer del corrent any (1637) fins a 30 de setembre següent dic li paguí, xvj. ll. viij. sous».

Habituat fervent de Sant Geroni, constituía aquell convent la seva familia d'elecció, y per açò hi dexà la sua biblioteca y la féu hereva del seu patrimoni, segons diu en Tórres Amat.

En un extracte que dels manuscrits de Sant Geroni

en 1730 féu don Joseph de Mora y Catà, marquès de Llió, qui havia sigut president d'aquesta Academia, hi consta, además del *Tractat d'Armoria* del qui m'ocupí en lo Discurs d'entrada, «un libro de Antiguas notas en quarto, que contiene primeramente una Carta Latina de Jerónimo Paulo, escrita en Roma, en los *Idus* de junio del año 1475, a Pedro Miquel Carbonell, consistiendo en hazer ver que Barcelona es término Arábigo y no Griego y así que no pudo ser fundación de Hércules, sino de algún africano, y que en Africa hubo otra ciudad casi del mismo nombre. Concluyendo la Carta con traer algunas inscripciones (aunque no conducentes ala prueba de su idea) que se encontraron en Tarragona y Barcelona, las quales ya se hallan en Pujades y otros. Un breve tratado del biscondado de Rocaberti sacado del archivo de Perelada. Algunas copias de clausulas testamentarias de los Reyes de Aragon. Tratado de quando San Estevan libró de la carcel de Almeria a Galceran de Pinós, y una pequenya Historia de la invencion de la santa Imagen de la Virgen Maria de Vilalleons.

Un libro en quarto de Armeria, compuesto con seis dialogos por don Antonio Agustin Arçobispo de Tarragona.

Otro en quarto de Armeria compuesto por el Canónigo Tarafa.

Otro en quarto, cuyo título es *Genealogia Comitum Barncæ Urgelli et aliorum comitatum ab archivo Monasterii Rivipulli a quodam vetustissimo libro pergaminea escripto abstracta a me Jacobo Raymundo Vila, etc.*

Un quaderno en quarto : Memorias antiguas tretas de un Llibre antiquissim que està recondit en lo archiu de la Séu de Elna per dit Vila any 1602; uno de sus capitulos dize : *Item anno Domini 1334 in principio mensis Desembris obiit D. Joannes Papa 22 apud Avinionem qui rexit Ecclesiam annis decem et octo, menses quatuor, diebus septem, in cuius tempore Ludovicus Dux Bavariae, consensientibus ut dicebatur sibi Romanis in orbe Romae elegit in Papam fratrem de Corberia de ordine minorum qui per aliquod modicum tempus ibidem facta Papatia gesit tandem vero per dictum D. Joannem Papam suam venit avinionem, petens veniam, ab eodem Domino Joanne Papa, de comissis cui*

quidem Dominus Papa misericorditer indulgit inpuncta sibi pro modo culpae penitentia salutari in cujus pose et custodia dias suas finivit. Las demas noticias de este Coderno aunque son curiosas, pero no pertenecientes a nuestro Principado.

Un libro en quarto de un catalan muy antiguo intitulado Historia dels Comtes de Barcelona. El primer capitulo refiere como la emperatriz vino a buscar al Conde Barcelona por la finesa que havia echo de librarla del fuego en que havia de ser quemada; describe la venida de esta señora, la ida del conde sirviendola hasta Alemania, los agasajos del Emperador y su corte asi al conde como a los ducientos cavalleros que fueron con el y que el Emperador en agradccimiento le dio el Marquesado de Provença en cuya donacion juró el y los Principes de Alemania en el despacho sellado con el sello del Imperio y que el Conde volviendose a Catalunya tomó posesion de dicho Marquesado. El segundo capitulo refiere como Don Fernando tio del Infante Don Jayme salió de su Abadia de Monte Aragon por consejo de algunos varones a fin de quitar el Reyno a dicho Infante y devidirse el pais entre ellos, como en efecto lo executó alegando que arto tenia el Infante con lo de Montpellier que sucedia por su madre, pero hallandose Don Jayme de unos veinte años, volvió a Aragon, y asistido del conde de Rosellon y de muchos cavalleros, se hizo dueño del Reyno. El tercer capítulo describe el sitio de Peniscula por el Rey Don Jáyme y como hizo desembarcar toda la gente en la isla Pantanalace para que descansasen de las fatigas de la navegacion. Ultimamente concluye este libro con un epilogo en antiguo castellano de la Historia universal de Espanya con las Genealogias de los Reyes de Aragon, Navarra, etc.

Otros quatro tomos de versos sobre las cosas sucedidas en los Reynados de Felipe segundo y tercero, con la clave y comento de ellas en que se incluyen los principales sucessos que acontecieron en los principios del pasado siglo.

Otro libro en octavo de letra muy antigua y algo maltratado por faltarle algunos folios y entre ellos los del principio. Contiene las armas de la Noblesa de Cathalunya escritas por Diego de Valera Rey de armas del Rey Don

Fernando el catholico segun parece de los folios 44 y 107 en que lehe que Juan Franch menor de dias, le trasladó del original que se guardava en la Biblioteca de Don Enrique de Aragon conde de Ampurias y le acabó de copiar en el dia 28 de julio del año 1481 dia en que entró por la primera vez en Barcelona la Reyna Doña Isabel y aqui haze descripcion de todo lo que se passó en dicha entrada. Despues haze relacion de las familias que se arruinaron con las guerras sobrevenidas por la elección del Rey Don Fernando antes Infante de Antequera atribuyendolo el autor (que se conoce apasionado al Conde de Urgel) a haver seguido el partido de dicho Rey Don Fernando y contribuido a las injurias que dice se le hizieron.

Finalmente otro libro en octavo grande, copiado por el mismo Vila en que prueba (aunque tambien apasionadamente) con antiquissimos manuscritos, la injusticia que se hizo a Don Jayme de Aragon segundo de este nombre Conde de Urgel, quando en las Cortes de Caspe eligieron los nueve diputados por muerte del Rey Don Martin, al Infante Don Fernando de Castilla las grandes persecuciones que este nuevo Rey y su hijo hizieron contra el Conde de Urgel y su familia. Las injurias que padeció en la carcel. La muerte violenta que le dieron los hermanos del Rey Don Alonso, hijos de Don Fernando, las extorciones que obró su Corte en Barcelona y otros pasajes y finalmente varias noticias que callan o truecan communmente los autores.» Vull suposar que fa referença l'antich president de la Reyal Acadèmia de Bones Lletres a la *Scriptura privada*, exemplar existent actualment en la Biblioteca del Institut d'Estudis Catalans, sign. 704.

* * *

Senyors : no sé si les notes que acabèu d'escoltar tenen valor abastament per a merèxer l' incorporació llur a la biografia del nostre heraldista; però no'm negarèu que boy totes elles refermen el concepte psicològich, potser lo més sobresurtint d'en Vila que jo en lo meu Discurs havia senyalat, o sia qu'era home minuciós, reblador de conceptes, esvahidor d'equívochs, gran mestre en la ciencia del detall, devot a ultrança de la veritat històrica vista à ple-

na llum, fervent adorador de la cultura. Condicions totes elles indispensables al bon historiayre com ell era.

Per a acabar, y confirmant lo dit, donaré lectura de dues notes posades per mà d'en Vila en lo sobredit *Llibre de Banc y Taula*:

Nota posada en lo foli 137 g:

«En lo Banc se descuydaren de asentar la partida sobredita de las 50 ll. que a sis de febrer posí de comptants de asentarla a compta de Jaume Ramon Vila Prevera y posarenla a compta de Jaume Vila Prevere y quan a 20 de agost següent fiu jo polisa al Sr. D. Bernat de Galba y de Vila delas 86 ll. 15 sous per compra de civada com en lo folio 141 del present llibre està posada en la plana A, nom volgueren la polisa dientme no era bona per faltar a mon compte; so es, de Jaume Ramon Vila las ditas 50 ll. y venint a compta trobaren lo erro lo qual se remediá fent jo en nom de Jaume Vila Prevere una polisa a Jaume Ramon Vila prevere de 50 ll., la qual fiu a 30 del mateix mes de agost y de esta manera me admeteran la polisa de las 86 ll. 15 sous restantme a deurer lo Banc en la dita jornada de 20 o de 30 de agost, xxiiij. ll. 1 sou v. diners.»

Nota posada en lo foli 153 g (any 1615):

«Sabent que al dit Banc de Moxó li anaven faltant los petges per lo que se murmurava dell, fiu polisa a Gaspar Amat de 19 sous 8 diners quem restava en dit Banc y per ser de tant poca quantitat la polisa no li volgueren donar diners y replicant lo Gaspar Amat que la quantitat de la polisa era difinició de comptas y que perso no era de major quantitat li feren de resposta que quant me entrarian mes diners en lo banc poria fer las polisas de major quantitat y las oras mels paguarian tots y esta resposta feren a altres que sabent lo que deya del dit Moxó volgueren rematar comptas ab son banc pero nols dona ell lloc perque per los darrers de febrer del sobredit any 1615 se abaté ab gran perdua de molts quey tenian diners en son banc, que amí tant solament me tocà ab los dits 19 sous 8 diners que de molt bona gana los y perdon y absolc y lin fas donació.»

JOSEPH M.ª ROCA